

HOFJESKRANT

NIEUWSBRIEF VAN DE STICHTING LANDELIJK HOFJESBERAAD

nummer 1, oktober 1997

HOFJESKRANT

Voor u ligt de eerste uitgave van de Hofjeskrant, nieuwsbrief voor de belangstellenden van het Landelijk Hofjesberaad. De nieuwsbrief zal iedere zes maanden verschijnen in een beperkte oplage. De brief wordt samengesteld als informatief medium van de Stichting Landelijk Hofjesberaad.

Na drie bijeenkomsten hebben de deelnemende hofjes in april van dit jaar besloten de onderlinge uitwisseling van hofjes een blijvend karakter te geven. Hofjes zijn zeer gevarieerd, maar er zijn ook gemeenschappelijke aspecten.

Met de nieuwsbrief willen de aangesloten hofjes elkaar informeren over zaken die hen na aan het hart liggen: beleid, beheer en behoud. Hofjes hebben van oudsher een sociale en maatschappelijke functie gekend en behoren tot het historisch cultuurgoed van Nederland. Hofjes worden vrijwel zonder uitzondering sinds eeuwen her bestuurd en beheerd door mensen die, onbetaald, verantwoordelijkheid voor de hofjes nemen.

Hun doelstelling is aan dit cultuurgoed een actuele invulling te geven en door te geven aan volgende generaties. Met de uitwisseling tussen de hofjes wordt het doel gediend.

Op initiatief van de hofjes zelf is, in eerste instantie ondersteund door de Stichting Het R.C. Maagdenhuis in Amsterdam, de Stichting Landelijk Hofjesberaad in het leven geroepen. Het bestuur bestaat uit direct bij hofjes betrokken regenten. Minstens tweemaal per jaar wordt een Hofjesberaad georganiseerd om over onderwerpen te spreken die hofjes aangaan van restauratie, fiscale en subsidietechnische aangelegenheden tot de zorg voor de (ouder wordende) bewoners.

Het besluit tot oprichting is op 8 april 1997 door 21 hofjes genomen. De Stichting wil de afzonderlijke hofjes die bij het beraad zijn aangesloten waar nodig en mogelijk met raad en daad bijstaan.

Wij wensen u veel leesplezier en hopen de onderlinge communicatie van en met hofjes vruchtbare impulsen te kunnen geven. Hofjes die dit ook belangrijk vinden stellen we graag in de gelegenheid hier aan deel te nemen. U vindt daartoe informatie op pagina 6 van deze nieuwsbrief.

M.D. van den Briel, voorzitter

VERDER IN DIT NUMMER:

- INFORMATIE VAN HET BESTUUR
- BEELD VAN DE HOFJES IN NEDERLAND
- ZORG VOOR OUDERE BEWONERS

HOFJES EN DE FISCUS

HOFJESBERAAD 7 OKTOBER

Op 7 oktober 1997 was het Landelijk Hofjesberaad te gast bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in Zeist. Thema: Hofjes en de fiscus en uiteraard een korte inleiding over de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Het thema 'Hofjes en de fiscus' is ingeleid door drs I.W.M.

Duijvestijn, die onder meer monumentenspecialist is van Moret, Ernst & Young, belastingadviseurs. Hij geldt als een van de grote specialisten op dit terrein. In de voorbereiding zijn door verschillende hofjes thema's ingebracht waarover zij graag geïnformeerd willen worden en waarover zij ervaringen willen uitwisselen met collega-hofjes.

THEMA'S

Deze thema's zijn onder meer:

- Hofjes, vennootschapsbelasting en instandhouding van het hofje. De juridische status is hier van groot gewicht. Is sprake van eigendom, van een zakelijk recht of van een gebruiksrecht? Welke consequenties heeft dit en welke mogelijkheden biedt dit.
- Financiële planning van periodieke onderhouds- en/of restauratiewerkzaamheden. Wat is te voorzien? In hoeverre kunnen deze kosten in het kader van de jaarrekening, zowel bedrijfseconomisch, als fiscaal worden verwerkt?
- Subsidie-faciliteiten in verband met restauratiewerkzaamheden.
- Fiscaliteit en inhouding van premies met betrekking tot werk-

lees verder op pagina 2

INFORMATIE VAN HET BESTUUR

vervolg van pagina 1

LANDELIJK HOFJESBERAAD

Op 8 april 1997 werd door het Landelijk Hofjesberaad de Stichting opgericht.

BESTUURSSAMENSTELLING

drs M.D. van den Briel, voorzitter
(020 - 620 28 39)

Jhr G.G. Witsen Elias, secretaris
(058 - 212 95 91)

dhr. O.J. Tromp, penningmeester
(071 - 515 51 88)

mw. R.E. Ruiter, lid
(023 - 532 45 28)

drs P.F.E.M. Schlicher, lid
(023 - 526 33 34)

mw. A.S.M. Heijnen, lid
(020 - 421 21 45)

dhr. Ing. C.M. Hooschuur, lid
(075 - 628 14 10)

drs J.M. Poldermans, lid
(023 - 532 85 19)

- Het desgewenst op nationaal niveau vertegenwoordigen van hofjes.
- Het bevorderen van kennis over hofjes en over het beheer van hofjes.

SECRETARIAAT

Stichting Landelijk Hofjesberaad
Herengracht 220

1016 BT Amsterdam

Telefoon: 020 - 624 39 03

Telefax: 020 - 638 28 14

Contactpersoon:

mw. D.J.M. van de Laarschot

HOFJESKRANT

De Hofjeskrant is voor geïnteresseerden op aanvraag bij het secretariaat beschikbaar.

Leden van het Hofjesberaad ontvangen de Hofjeskrant automatisch.

Voor meer informatie over het Landelijk Hofjesberaad, de mogelijkheden om als hofje zich aan te sluiten of voor geïnteresseerden om het werk van de Stichting te steunen, reacties op de nieuwsbrief, suggesties e.d. kunt u zich richten tot het secretariaat of een bestuurslid van de Stichting.

Uw reacties zijn van harte welkom.

nemers, die in dienst zijn van hofjes. In het bijzonder betreft het hier bijvoorbeeld de gevolgen van het verstrekken van vrije huisvesting tijdens het dienstverband. Wat als het dienstverband wordt beëindigd?

- Heffingen lagere overheden. Lagere overheden leggen heffingen op. Belangrijk in dit verband is onder meer de wet waardering onroerende zaken (de wet WOZ) en de gemeentelijke onroerende zaak belastingen (OZB), die hofjes hoofdbreken kunnen bezorgen.

In de gedachtenwisseling is de aandacht vooral gericht op de fiscale aspecten, de subsidietechnische zaken, subsidieaangelegenheden en de financiële en bedrijfseconomische aangelegenheden. De aangesloten leden ontvangen een uitvoerig verslag.

DOELSTELLING

Het behouden en versterken van de (woon) functie van hofjes in de ruimste zin des woords door:

- Het bieden van mogelijkheden van overleg aan instellingen die hofjes beheren.
- Het bieden van faciliteiten en steun.

BASISBELEIDSPLAN

Het bestuur heeft op basis van het overleg van het beraad in de afgelopen twee jaar een basisbeleidsplan opgesteld.

CENTRALE DOELSTELLING

Het behouden en versterken van de (woon)functie van hofjes.

De uitwerking van deze doelstelling vindt plaats door:

1. OVERLEG EN PLATFORMFUNCTIE

Tweejaarlijks Hofjesberaad over aangelegenheden die voor hofjes van belang zijn. Behalve aangelegenheden van de Stichting zal tijdens het beraad een relevant thema worden besproken.

Zoveel als mogelijk wordt als plaats van samenkomst een hofje uitgekozen. Dat biedt de mogelijkheid een breder beeld te krijgen van werkwijze, aanpak en tradities van andere hofjes.

2. INFORMATIEVERSTREKKING EN UITWISSELING

Tweemaal per jaar wordt een informatief bulletin uitgegeven: 'Hofjeskrant' met voor hofjes relevante informatie. Onderwerpen kunnen zijn:

- Subsidies.
- Fiscale aangelegenheden.
- Beheer van hofjes.
- Bewonersaangelegenheden en -participatie.

- Bewoners, die zorg of ondersteuning behoeven.
- Huur- en verhuuraangelegenheden.
- Onderhoud, restauratie en renovatie. Enzovoorts.

3. BEKENDHEID EN BEGRIP

De Stichting wil in overleg met het beraad via geëigende media grotere bekendheid en begrip kweken voor het behoud van hofjes.

4. ONDERSTEUNING

Ontwikkelen van een kennisbank. De Stichting wil een vraagbaak zijn voor de aangesloten hofjes en zet daartoe een 'data-bank' op en onderhoudt daartoe zonedig contacten met specialisten op diverse terreinen.

AANLOOP TOT DE STICHTING LANDELIJK HOFJESBERAAD

Op 5 oktober 1995 werd bij de Stichting Het R.C. Maagdenhuis in Amsterdam het eerste Hofjesberaad gehouden. Rond 25 hofjes uit Alkmaar, Amersfoort, Amsterdam, 's Gravenhage, Haarlem, Leiden, Leeuwarden en Marssum waren in de gelegenheid dit beraad bij te wonen.

Uit dit beraad blijkt, dat hofjes vergelijkbare zorgen kennen over de sociale, materiële en beheersaspecten van hofjes. Het beraad besluit om een enquête-commissie in het leven te roepen, die met ondersteuning van de heer E.R. van Brederode van het Nationaal Contact Monumenten een inventarisatie zal maken.

Tijdens het tweede beraad in 'Het Overbos', zorgcentrum voor ouderen te Heemstede waren wederom vertegenwoordigers van een 25-tal hofjes bijeen, nu ook uit Rotterdam en Edam.

Tijdens deze bijeenkomst werden

door A.A.G. Vlierhuis, directeur van de Stichting St. Jacob in Haarlem, de resultaten gepresenteerd van een onderzoek over hofjes. Dit onderzoek werd verricht in opdracht van het Hofje Codde en Van Beresteyn. Het betreft in het bijzonder de ontwikkelingen op het terrein van zorg en wonen voor ouderen, waaronder het streven naar flexibiliteit in de woonvormen. Dat biedt mogelijkheden om bij beperkingen bij het ouder worden niet noodzakelijk te moeten verhuizen.

Tijdens het derde beraad op 24 september 1996 met als gastheer de Stichting De Armen de Poth in Amersfoort wordt door A. de Jong, directeur van de Stichting Het R.C. Maagdenhuis een presentatie gegeven van de stand van zaken bij hofjes en presenteren een aantal regenten zich als initiatiefnemers om het beraad een meer permanent karakter te geven, zonder grote zwaarte.

Tijdens het vierde beraad op 8 april 1997 in Leiden, waarbij als gastheer het Gemeentearchief optrad, is het inhoudelijke thema een lezing over 'Hofjestuinen in historisch perspectief' door mevrouw drs T. Henry-Buitenhuis, auteur van het boek: 'Historische buitenplaatsen in particulier bezit'. Daarnaast wordt door de initiatiefgroep voorgesteld over te gaan tot de oprichting van de Stichting Landelijk Hofjesberaad. Het merendeel van de aanwezige hofjes besluit hiertoe. De Stichting zal het accent leggen op de onderlinge uitwisseling van ervaringen en op ondersteunende onderlinge service van hofjes.

Daarmee is gehoor gegeven aan de hartekreet tijdens het eerste Hofjesberaad van de heer M.A. de Boer van de NV Amsterdams Monumenten Fonds, die zich richt op het bundelen van stichtingen die monumenten beheren: 'kennis bij elkaar is kracht'.

BEGROTING STICHTING LANDELIJK HOFJESBERAAD

In de vergadering van 4 juni heeft de Stichting Landelijk Hofjesberaad de eerste werkbegroting vastgesteld voor de periode: 1 september 1997 tot 1 september 1998.

De inzet van menskracht van derden ten behoeve van administratie, correspondentie en organisatorische ondersteuning, worden in het eerste jaar als gift ter beschikking gesteld door de Stichting Het R.C. Maagdenhuis te Amsterdam.

Voorwaarde voor steunverlening is dat de Stichting streeft naar financiële onafhankelijkheid.

KOSTEN LIDMAATSCHAP

De bijdrage van aangesloten hofjes is voor het eerste jaar vastgesteld op f 250,- en zal in principe in ieder geval de eerste drie jaar niet worden verhoogd. Een voorstel tot wijziging van het lidmaatschapsgeld wordt aan het beraad voorgelegd. Het bestuur is er zich van bewust, dat voor sommige hofjes dit bedrag op onover-

komelijke bezwaren kan stuiten. Het bestuur is van mening, dat de hoogte van de bijdrage niet doorslaggevend mag zijn om zich aan te sluiten bij het Landelijk Hofjesberaad. Voor individuele gevallen heeft de Stichting de mogelijkheid gekregen een afwijkende bijdrage af te spreken.

LASTEN, begroot

De totale lasten bedragen voor 1997/1998: f 15.100,-

INKOMSTEN, begroot

1. Fondswerving PM	f 7.600,-
2. Lidmaatschappen aangesloten hofjes	f 7.500,-

f 15.100,-

BEELD VAN HOFJES

DE "BINNENPOTH"

Bij de Stichting Landelijk Hofjesberaad zijn ongeveer 125 Nederlandse hofjes bekend. Rond veertig hofjes - in wisselende samenstelling - bezoeken de eerste twee bijeenkomsten. Tijdens de derde bijeenkomst met als gastheer de Stichting De Armen de Poth in Amersfoort is een samenvatting gegeven van de kenmerken van hofjes.

Traditie, besef van historiciteit, grote verantwoordelijkheid voor behoud en continuïteit van de hofjes en voor de bewoners kenmerkt de regenten van hofjes anno 1997. Regenten nemen op vrijwillige basis de verantwoordelijkheden voor hofjes op zich.

Een eerste kenmerk van Hofjes is de verscheidenheid en zelfstandigheid. Hofjes in Nederland zijn er in soorten en maten. Allen zijn historisch en feitelijk verbonden met de plaatselijke situatie. De oudste hofjes werden gefundeerd in de 14e en 15e eeuw. Sommige hofjes kunnen hun geschiedenis nog verder terug traceren. Circa de helft van de hofjes zijn gesticht in de 17e en 18e eeuw. De huidige bewoners van hofjes kunnen variëren van studentenbewoning tot mensen die zorgbehoefig zijn.

Ook de grootte van hofjes verschilt aanzienlijk. Er zijn hofjes die slechts uit vijf woningen bestaan, er zijn hofjes met meer dan 25 woningen. En dan zijn er hofjes, die zeer arm-lastig zijn en hofjes die verantwoordelijkheid dragen voor een aanzienlijk vermogen.

Hofjesbesturen zijn ideële ondernemers. Ze nemen een diversiteit aan verantwoordelijkheden op zich rond financiering, onderhoud, gemeenschapsvorming, cultuurbehoud, renovatie, beheer en sociale functies. Regenten zijn er op gericht de hofjes zo zorgvuldig mogelijk over te dragen aan toekomstige generaties.

DE SOCIALE FUNCTIE

De meeste hofjes zijn vooral gericht op het wonen en de zorg voor ouderen en vrouwen. Bijna de helft van de hofjes stimuleert uitdrukkelijk de onderlinge zorg van de bewoners voor elkaar. Ruim 60% heeft een beheerder voor onderhoud, administratie, hand- en spandiensten voor de bewoners en voor toezicht.

DE HISTORISCHE FUNCTIE

De culturele waarde van de hofjes laat zich getalsmatig uitdrukken: ruim de helft van de hofjes in Nederland is Rijksmonument.

Eveneens ruim de helft van de hofjes beschikt over een regentenkamer. Rond tachtig procent van de hofjes is gerenoveerd en ruim de helft van de hofjes is toegankelijk voor geïnteresseerd publiek.

Een groot aantal hofjes is ook kwetsbaar. Dit betreft de financiële continuïteit, het behoud van voldoende bestuurlijke kracht en kwaliteit, het combineren van culturele dimensies en moderne functies op het terrein van zorg, wonen en welzijn.

FUNCTIE VAN HET BERAAD

Tegen die achtergrond hebben hofjes in de afgelopen twee jaar een groot aantal onderwerpen genoemd, waarop de Stichting Landelijk Hofjesberaad zich met de regenten van de hofjes kan richten:

1. Het opzetten van service en vraagbaak aan en voor hofjes.
2. Een deskundigenplatform voor consultatie.
3. Het betrekken van geïnteresseerde derden.
4. Vormen van informatie-uitwisseling.
5. Ad hoc werkgroepen rond thema's.
6. De ontwikkeling van een landelijk hofjesboek i.s.m. sponsors.
7. Naar specifieke verantwoordelijkheden is een groot aantal onderwerpen genoemd:
 - a. Subsidies.
 - b. Verzorging bewoners.
 - c. Innovatie in beheer, restauratie, enz.
 - d. Verhuur.
 - e. Belastingen.
 - f. Voorzieningenniveau.
 - g. Overheidsbeleid.
 - h. Presentatie van hofjes/bekendheid en begrip.
 - i. Waar gewenst acte de présence geven.

Of, zoals een regent het stelde: "Hofjes zijn zelfstandige ondernemingen, maar toch van velen afhankelijk. We kunnen van elkaar leren om met die afhankelijkheid om te gaan en zo zelfstandig mogelijk te blijven".

VAN DALE OVER HOFJES

Een sluitende definitie van hofjes is niet voorhanden. Hofje wordt in Van Dale omschreven als een 'geheel van gewoonlijk om een binnenplaats gelegen kleine huisjes of woningen, onder beheer van een liefdadige stichting, meestal bewoond door bejaarde vrouwen'. Hofje wordt ook wel geassocieerd met een 'buurtje van kleine woningen achter de gewone huizen van een straat, waartoe men door een gang of poort toegang heeft'. Hofjes onderscheiden zich van een hof, dat een 'omheind stuk grond is dat beplant is met bloemen, kruiden of bomen'. Het begrip in deze betekenis is zeer oud: 'Het hof van Gethsémané' was een boomgaard. Het woord hof, dus niet als verkleinwoord betekent ook wel landgoed, maar evengoed werd het gebruikt als een 'besloten ruimte met woningen voor onverzorgde oude vrouwen' en ook in plaatsnamen, zoals Tienhoven en Achttienhoven. En uiteraard was het ook de aanduiding voor het 'geheel van vertrekken en zalen, met al wat erbij hoort, dat een vorst

tot verblijf dient, waar hij plechtig ontvangt, feesten geeft, etc.'. Hof kan ook betrekking hebben op een rechtsprekend lichaam. Zo bestond in vroeger dagen het Hof van Holland, de plaats waar in naam van de vorst recht gesproken werd. Het kan verkeren in de geschiedenis, omdat vele horecagelegenheden zich ook wel tooiden met de naam: 'Hof van Holland'. En iemand het hof maken is een overdrachtelijke betekenis van attenties bewijzen, teneinde naar haar hand te dingen.

Als we spreken over hofjes in Nederland spreken we nagenoeg alleen over instellingen met een ideëel doel, die oorspronkelijk vooral gericht waren op het bieden van onderdak en geborgenheid. De beslotenheid van de vroegere hofjes heeft ook veel spreekwoorden met zich meegebracht, die de cultuur van die beslotenheid weergeeft. Bijvoorbeeld: 'je zit hier als op een hofje', zo vredig en stil. In negatieve betekenis: hier heerst een hofjesgeest. Daarmee wordt bedoeld: 'hier

wordt kleingeestig gesproken'. En als iemand hofjesachtig praat wordt bedoeld dat die 'ongegeeneerd kletst'.

Nauwelijks een eeuw geleden waren hofjes voor een groot aantal mensen een belangrijke uitkomst in de zorg voor mensen. Zo zei men wel: "Ik heb onze oude meid in een hofje bezorgd" of "tante heeft zich voor f 5.000,- in een hofje ingekocht." Het ging vaak om arme mensen: "Wie hier op een hofje woont, behoeft geen belasting te betalen."

Hofjes in Nederland, ze zijn een belangrijk deel van de sociale en culturele geschiedenis. En nog steeds. Vele hofjes trachten anno 1997 én het beste uit de geschiedenis van de hofjes te bewaren én een modern aanbod te doen aan mensen die daaraan behoefte hebben. Daar worden vele vormen voor gezocht. Het Landelijk Hofjesberaad, als samenspraak van hofjesregenten richt zich op die sociale, culturele, historische en maatschappelijke functie van hofjes.

ZORGVRAAG NEEMT STERK TOE

HOFJES VERSCHAFFEN MEER DAN ONDERDAK

Eeuwenlang verschaften hofjes ouderen en vooral oudere vrouwen onderdak. Hofjes worden nu niet alleen maar door ouderen bewoond. De bewonerssamenstelling van veel hofjes bestaat zowel uit mannen als vrouwen van zeer gevarieerde leeftijd. Regenten en beheerders staan voor de opdracht de oorspronkelijke sociale en maatschappelijke doelstellingen een actuele invulling te geven. Bewoners melden zich ook bij de Colleges van Regenten en haar vertegenwoordigers met zorgvragen. Dat heeft minstens twee achtergronden. In de eerste plaats is de gemiddelde leeftijd in Nederland en daarmee van de

bewoners van hofjes sterk toegenomen. En in de tweede plaats is er een gevarieerd aanbod aan zowel huishoudelijke, als verpleegkundige en medische zorg in Nederland. Hoe die toegankelijk te maken voor de bewoners en welke overwegingen zijn er om als College van Regenten hierin verantwoordelijkheid te zien? De maatschappelijke context is voor de hofjes immers in de loop der jaren ingrijpend veranderd. Er is een minder hecht familieverband. Kinderen wonen vaak op grote afstanden van hun ouders. Het traditionele 'zorg voor elkaar' is sterk van karakter veranderd. Dat kan spijtig gevonden worden, maar voor de gevolgen kan niemand blind blijven. Eenzaamheid van veel mensen

en vooral van ouderen is vaak groot en soms treedt daarbij zelfverwaarlozing op in het bijzonder als het gaat om goede voeding. Wat betekent dit voor een College van Regenten, dat hier oog voor wil hebben?

ANALYSE ZORGVRAAG

In veel gevallen manifesteert de zorgvraag zich sluipend. Er zijn vaak zelfs fasen te onderkennen.

1. Afname van mobiliteit. Het eerste signaal is, dat de bewoner niet meer zo mobiel is en aangewezen is op burens, vrienden, vrijwilligers voor boodschappen, vooral in de winter en bij slecht weer.

lees verder op pagina 6

2. De afname van mobiliteit kondigt als het ware ook aan, dat er een moment komt, dat de bewoner niet meer in staat is het eigen huis schoon te houden, de grote wasbeurt te doen, enzovoorts. Met het (tijdig) inschakelen van de Thuiszorg kan ook deze bewoner nog lange tijd met plezier op het hof blijven wonen.
3. In een volgende fase is meer inzet nodig. De bewoner raakt in een situatie, dat een tijdelijke opname in een verzorgings- of verpleeghuis gewenst is om weer op krachten te komen, zodat na een tijdje de draad in het hofje weer opgepakt kan worden.
4. In de vierde fase staat het College van Regenten voor een moeilijke opgave. De bewoner kan door lichamelijke of geeste-

lijke beperkingen niet meer verantwoord op het hofje wonen, ook niet met flankerende zorg. Ingrijpen kan dan noodzakelijk zijn. Als de bewoner dat oordeel deelt en daarom graag meewerkt kan in de regel wel een oplossing binnen enkele weken gevonden worden. Bij plaatsing evenwel in een verzorgingshuis of verpleeghuis wordt het College van Regenten geconfronteerd met de regelgeving van residentiële voorzieningen.

Indien niet de vereiste voorzorgsmaatregelen zijn genomen kan die materie weerbarstig zijn.

ADVIES

In een aantal plaatsen blijken Colleges van Regenten goede ervaringen te hebben met het tijdig aangaan van zorgarrangementen met de Thuiszorg, verzorgingshuizen

en het verpleeghuis in de omgeving. Daarmee wordt de basis gelegd voor afspraken met de zorgleveranciers om als oudere zolang mogelijk als dat gewenst wordt in de eigen omgeving te leven en wanneer dat niet meer verantwoord is tijdig aan te sluiten bij de mogelijkheden die het meest geschikt zijn.

Het advies dat gegeven kan worden is aan deze contractvorming te werken. Het tast op geen enkele wijze de verantwoordelijkheid van de Colleges van Regenten aan en biedt de mogelijkheid zorgvuldig en op de bewoners afgestemd beleid te voeren.

Het secretariaat van de Stichting zal de leden graag meer informatie bieden over de mogelijkheden van 'zorg op maat', de mogelijkheden van 'ouderenadviseurs' voor hofjesbewoners, enz.

BENT U AL LID VAN HET HOFJESBERAAD?

De Colleges van Regenten van ruim 20 hofjes in Nederland zijn de initiatiefnemers van het Hofjesberaad. Sommige hofjes aarzelen. Is het wel nodig? Kan het beraad niet gewoon een informeel karakter behouden? Sommige hofjes beschikken zelf over veel kennis en mogelijkheden om hun hofje zorgvuldig te beheren. Zij hebben voor zichzelf een beraad van hofjes niet nodig. Sommigen vinden dat zij juist daarom aan het hofjesberaad moeten deelnemen. Kennis en kunde kunnen dan verspreid worden. Er kan van elkaar geleerd worden en de zeer ervaren besturen kunnen anderen adviserend van dienst zijn. De Stichting wil het informele karakter behouden. Dat garandeert ook de grootst mogelijke uitwisseling.

En behalve dat het boeiend is ervaringen met elkaar uit te wisselen, elkaar suggesties en tips te geven, bij tijd en wijle een ander hofje

(dat als gastheer optreedt) in een andere stad te bezoeken, is het ook inspirerend en nuttig, en aangenaam.

INFORMATIE EN CONSULTATIE

De kosten van het lidmaatschap bedragen f 250,- voor de periode tot september 1998. Wijzigingen van de bedragen worden voorgelegd aan het beraad. Hoe meer hofjes zich aansluiten hoe groter de mogelijkheden om het lidmaatschapsbedrag te handhaven of te verlagen. Hofjes zijn gewend zorgvuldig met de pecunia om te springen. De leden van het Stichtingsbestuur houden ook vast aan die traditie, doch zijn er zich tegelijkertijd van bewust, dat zorgvuldigheid en professionaliteit in organiseren en presenteren samen kan gaan.

Aangesloten leden ontvangen de nieuwsbrief, tussentijdse informatie over aangelegenheden, die voor hofjes van belang zijn. Aangesloten

leden kunnen vragen met betrekking tot beheer en beleid voorleggen aan het beraad en zaken doorgeven die om verspreiding onder de aangesloten leden vragen. Er wordt naar gestreefd op zeer korte termijn, hetzij door het raadplegen van andere hofjes, hetzij door het raadplegen van deskundigen, antwoorden te geven op vragen, die actueel leven.

MEER WETEN?

Neemt u contact op met D.J.M. van de Laarschot, die contactpersoon is voor het Landelijk Hofjesberaad. Tel.: 020 - 624 39 03. U kunt met al uw vragen bij het secretariaat terecht. U kunt uiteraard ook contact opnemen met een van de bestuursleden.

HET HOFJE DE BAKENESSERKAMER: 600 JAAR IN BEELD

Door drs. Peter E. Hammann is ter gelegenheid van het 600-jarig bestaan van 'Het Hofje de Bakenesserkamer' een gedenkboek geschreven. Het College van Regenten heeft zo het verleden, het heden en de toekomst van het hofje vast willen leggen.

'Het Hofje de Bakenesserkamer' is het oudst bekende hofje in Nederland. Colleges van Regenten kunnen zich aan zes eeuwen problemen en uitdagingen spiegelen. Door de eeuwen heen zijn steeds weer dezelfde problemen aan de orde geweest: het gebrek aan geld, bouwkundige zaken, bewonersaangelegenheden.

Het gedenkboek geeft een boeiend beeld van het leven op het hof, de geschiedenis, van de bewoonsters en uiteraard ontbreekt niet het naamregister van de regenten die het hofje door de eeuwen heen naar

het heden hebben gelooft. De historicus Peter Hamman is erin geslaagd de feiten boeiend in beeld te brengen. Het geheel is geïllustreerd met afdrucken van historisch materiaal.

Dit boek is een juweeltje in iedere regentenkamer of boekenkast. Het is uitgegeven bij De Vrieseborch in Haarlem als nr. 42.

CARTOUCHE UIT 1632 BOVEN DE TOEGANGSDEUR AAN DE BAKENESSERGRACHT

DE LICHTE BINNENPLAATS, GEZIEN VAN EEN VAN DE DAKEN foto: A. Bartman

OPROEP: HET HOFJES- ARCHIEF

De Stichting wil voor de aangesloten leden een 'archief' aanleggen. Daarmee wordt een 'plek' gecreëerd met zoveel mogelijk informatie over hofjes. Volgens Van Dale is een archief een verzameling van geschreven stukken, oorkonden, akten, bescheiden, registers enz. uit het verleden die men wenst of verplicht is te bewaren. Dit 'Hofjesarchief', waarover u in de Hofjeskrant geïnformeerd zult worden is een ambitieus plan. Het wordt ingegeven door de gedachte, dat thans nergens in Nederland zo'n archief bestaat.

De eerst verantwoordelijke voor het opzetten van dit archief is drs J.M. Poldermans. Hij zal de leden van het beraad benaderen met een vragenlijst. De bedoeling is publicaties, artikelen, berichten, mededelingen, jaarverslagen te verzamelen, te ordenen en toegankelijk te maken. Dus... indien er over of van uw hofje publicaties, artikelen e.d. bestaan dan willen we daar graag over geïnformeerd worden. Nog mooier is natuurlijk, indien u ons materiaal over uw hofje kunt toezenden. En als er in de toekomst over uw hofje een publicatie verschijnt wilt u dan een exemplaar toezenden? We kunnen van deze verschijning dan melding maken in

COLOFON

REDACTIE:

C.M. Hooyschuur, O.J. Tromp,
P.F.E.M. Schlicher

VORMGEVING:

Studio C-kwadraat,
Christien van Beek

DRUK:

Jubels Groep

PRODUCTIEBEGELEIDING:

Concern/Schoenmakers
Communicatie-projecten

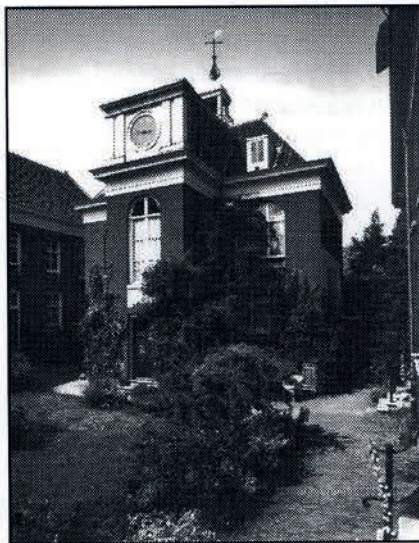
de Hofjeskrant en er eventueel een bespreking aan wijden.

Het Hofjesarchief is gevestigd bij het secretariaat van de Stichting aan de Herengracht in Amsterdam.

PUBLICATIE: HOFJE VAN BRIENEN

BLIJVEND VOOR MINDER DRAAG- KRACHTIGEN

In 1997 is de restauratie en renovatie voltooid van het Hofje van Brienens in Amsterdam. Voor de renovatie is een uniek samenwerkingscontract gesloten met de woningbouwvereniging Het Oosten in Amsterdam.

HET HOFJE VAN BRIENENS foto: Gert Jan van Rooij

Het Hofje van Brienens werd begin 19e eeuw ontworpen door de stadsarchitect A. van der Hart, in opdracht van Aernout Jan Baron van Brienens Heer van de Groote Lindt en Dortsmond, en zijn echtgenote Sophia Maria Half-Wassenaer van Stadt. Het werd gebouwd als een waardig en stemmig hof. Het ligt niet verscholen achter huizen, maar is direct aan de Prinsengracht tegenover de Noordermarkt gebouwd op het voormalige terrein van de bierbrouwerij 'De Star'. Het Hofje van Brienens, aanvanke-

lijk als Gesticht het persoonlijk eigendom van de Van Brienens, werd in 1841 onder het beheer van regenten geplaatst. In dat jaar werd de Stichting Brienens Gesticht De Star opgericht. De regenten dienden in de eerste plaats tot de familie Van Brienens te behoren. De mannelijke lijn van het geslacht Van Brienens stierf in 1903 uit.

VERVAL EN RENOVATIE

Aanvankelijk heeft het hofje gediend als huisvesting voor R.K. behoeftige oude mannen en bejaarde echtparen. Ongetrouwde vrouwen en weduwen werden slechts in beperkte mate toegelaten. Aanvankelijk werden slechts de benedenwoningen (souterrain en bel-etage) bewoond. Boven de woningen in de zijvleugels bevonden zich graanzolders, die verhuurd werden. In 1886 werden deze zolders tot woningen verbouwd. In 1993 is een bouwkundig onderzoek verricht en bleek dat het pand in het bijzonder bedreigd werd door zwam en rot in de houtconstructies. Tegelijk werd een plan ontworpen voor een herindeling en het creëren van nieuwe woonruimte. Er werd door het ophogen van de kapconstructie en het uitdiepen van het souterrain een vierde woonlaag gecreëerd.

Bij de aanpak werden twee voorwaarden gesteld: het hofje dient vijftig jaar vrij te zijn van groot onderhoud en het historisch karakter mag niet worden aangetast. De kapel en de regentenkamer zijn intact gebleven en worden gebruikt voor bijeenkomsten van de bewoners en het bestuur, of verhuurd voor bijeenkomsten van uiteenlopende aard. De portierswoning wordt weer bewoond door de beheerder.

BEWONING

Eind 1996 hebben de nieuwe bewoners hun intrede gedaan. Het betreft zowel eenpersoons- als tweepersoonshuishoudens. De godsdienstige achtergrond wordt anno 1997 niet relevant geacht. Het Hofje is niet meer uitsluitend bestemd voor armen en ouderen.